

ภูมิปัญญาการทำเทริดโนรา อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

จังหวัดพัทลุง ได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งหนังโนรา ดังคำขวัญประจำจังหวัดที่ว่า “เมืองหนังโนรา อุ่นาข้าว พรานน้ำตก แหล่งนกน้ำ ทะเลสาบงาม เขาคอกทะเล น้ำพุร้อน” เป็นเมืองที่มีหนังตะลุงและโนราที่มีชื่อเสียงและมีการสืบทอดมาหลายคณะ

การแสดงโนราในปัจจุบัน มี 2 รูปแบบ คือ พิธีกรรม ที่เรียกว่า โนราโรงครูและการแก้บน และการแสดงเพื่อความบันเทิงและพิธีเปิดในงานต่างๆ การแสดงโนรามีเอกลักษณ์เด่นชัดทั้งท่ารำที่สวยงาม กระฉับกระเฉง เครื่องดนตรีประกอบจังหวะที่มีความสนุกสนานให้จังหวะเร้าใจ มีบทร้องที่สะท้อนความเป็นคนใต้ ตลอดจนมีการแต่งกายที่มีความสดใสและสวยงามทั้งตัว ซึ่งเครื่องประดับอย่างสำคัญอย่างหนึ่งที่แสดงความเป็นโนรา คือ “เทริด” ซึ่งเป็นเครื่องประดับศักดิ์สิทธิ์และเป็น

ของสูงสำหรับนายโรง หรือโนราใหญ่ สมัยก่อนโนราคณะหนึ่งๆ จะมีเทริดเพียงยอดเดียว เพราะถือกันว่า เทริดเป็นที่สถิตของครู สำหรับโนราบางท่าน เทริดมีศักดิ์เท่ากับมงกุฎ เพราะเป็นเครื่องทรงของกษัตริย์ ขณะสวมเทริดอยู่จะไม่กราบไหว้ผู้ใด จะไหว้ก็ต่อเมื่อถอดเทริดออกแล้วเท่านั้น โดยผู้ที่สวมเทริดได้ต้องผ่านพิธีผูกผ้าใหญ่ครอบเทริด หรือผ่านพิธีสวดเครื่อง ในปัจจุบัน โนราคณะหนึ่งๆ นางรำมักสวมเทริดกันแทบทุกคน ทั้งนี้ เพื่อความสวยงาม และแสดงความเป็นโนราแบบเต็มตัว

เทริดเป็นงานไม้ที่นิยมใช้ไม้มงคล เช่น ทองหลาง รัก และยอ ประกอบด้วยโครงหลัก คือ เพดานเทริด โครงเทริด ยอด และหู ในส่วนของเพดานเทริดนิยมทำด้วยไม้ทองหลาง ยอดและหูใช้ไม้รักหรือ ไม้ยอ เป็นการถือเอาเคล็ดจากคำว่า *ทอง รัก และยอ* เพื่อความเป็นสิริมงคลของตัวโนรา ลงรักลงน้ำทอง ตกแต่งด้วยใบกะจิง และลายกนกต่างๆ ทำเป็นรูปมงกุฎอย่างเดี่ยว มีกรอบหน้า มีด้ายมงคลประกอบ (สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้, เล่ม 8 : 3876)

ปัจจุบัน การทำเทริดซึ่งเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นใต้ นับวันจะมีผู้สืบทอดลดน้อยลง ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ซึ่งในอำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง มีช่างทำเทริด 2 ท่านที่มีฝีมือดี เป็นที่ยอมรับของโนราในภาคใต้ และสร้างชื่อเสียงให้แก่ชุมชน คือ ช่างล่าย หนุยก และช่างพัน เลื่อนจันทร์ ซึ่งเป็นอาจารย์และลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำเทริด

ภูมิปัญญาการทำเทริดโนราของช่างล่าย หนุยก

นายล่าย หนุยก หรือรู้จักกันในนาม “ช่างล่าย” เดิมเป็นนายโรงโนรา (โนราใหญ่ หรือหัวหน้าคณะโนรา) ในจังหวัดพัทลุง ปัจจุบันหันมาประกอบอาชีพทำเทริดโนรา เนื่องจากในขณะที่ยังแสดงโนรา คณะของตนมีเทริดสวมใส่ไม่เพียงพอ ช่างล่ายจึงมีแรงบันดาลใจโดยได้ตั้งปณิธานไว้ว่า “คณะโนราของตนจะต้องมีเทริดเป็นของตนเอง” ประกอบกับช่างล่ายมีความรู้ด้านการช่างพอสมควร จึงได้เริ่มฝึกทำเทริดโนรากับ “ตาเพ็ง” (ไม่ทราบนามสกุล) ที่วัดท่าแค เมื่อ พ.ศ. 2537 โดยตาเพ็งจะทำเทริดให้ดูเป็นตัวอย่าง โดยช่างล่ายจะสังเกตและฝึกทำด้วยตนเอง เพราะการทำ

เทริดโนราถือเป็นวิชาชั้นสูง มีคนทำน้อย ผู้ที่ฝึกต้องมีความสนใจและมีใจรักอย่างแท้จริง ช่างล่ายศึกษาการทำเทริดกับตาเพิ่งได้ 3 ครั้ง จึงซื้อเทริดโนรามา 1 ยอด เพื่อไว้ดูเป็นแบบอย่าง และนำมาฝึกทำเทริดด้วยตนเอง โดยยึดวิธีการทำเทริดตามแบบโบราณที่ศึกษามา และจากการพัฒนาฝีมืออย่างต่อเนื่อง ทำให้ช่างล่ายสามารถทำเทริดเพื่อใช้แสดงดั่งที่ตั้งปณิธานไว้ได้สำเร็จ และเมื่อมีฝีมือดี จึงมีโนราสนใจมาสั่งทำ ช่างล่ายจึงเริ่มทำเทริดขายให้แก่โนราราคณะต่างๆ โดยขายเทริดครั้งแรกให้แก่โนราอารีย์ ศิลป์ จำนวน 4 ยอด ในราคายอดละ 800 บาท และต่อมาขายเทริดให้แก่โนรา อ้อมจิตกษร จำนวน 8 ยอด ในราคายอดละ 1,200 บาท และทำเทริดให้แก่โนราราคณะอื่นๆ ซึ่งมีราคาสูงขึ้นเป็น 2,500 บาท ตามราคาวัตถุดิบที่สูงขึ้น

สำหรับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำเทริดของช่างล่าย ประกอบด้วย สิว่ ตอก มีดปาด กะโหลก ไม้ หรือ ค้อน สำหรับตอก ส่วน มีดขุด (ดัดแปลงมาจากมีดกรีดยางที่หักงอแล้ว) เลื่อย หรือ ตะไบ เพชรตัดกระจก กระจกสีต่างๆ (ซื้อมาจากร้านมณีพาณิชย์ ในตัวเมืองจังหวัดสงขลา) ลูกแก้ว ชัน กาว ไม้ สำหรับปรีดชัน และเหล็ก กรีดชัน สีอะครีลิค (ทอง แดง เขียว) น้ำมันผสม สำหรับสีทองอะครีลิค และเชือกไนลอน

ขั้นตอนการทำเทริดโนรา

(1) การทำกะโหลก (เพดานเทริด) ใช้ไม้ทองกลาง ถือเคล็ดตามชื่อและเป็นไม้มงคล โดยใช้เนื้อไม้จากกิ่งเพราะจะได้ไม่ต้องตัดไม้ทั้งต้น หลังจากนั้นเลื่อยเป็นท่อนๆ (คล้ายเขียง) ให้มีผิวเรียบทั้งสองด้าน ใช้สิ่วหรือสว่านขุดเนื้อไม้ด้านนอกทิ้ง เพื่อให้เหลือเฉพาะส่วนวงกลมที่ต้องการทำกะโหลก ใช้เครื่องกลึงเป็นรูปกะโหลก และตกแต่งให้ผิวเรียบด้วยกระดาษทราย จากนั้นใช้สิ่วหรือมีดขุดเจาะและตกแต่ง ให้ด้านนอกมีรูปร่างเป็นวงรี แต่ในส่วนของด้านบนกับด้านล่างยังคงเป็นทรงกลม เมื่อได้รูปทรงตามที่ต้องการแล้ว ใช้สิ่วขุดเจาะร่องภายในให้เป็นชั้นๆ นำไปตากแดดให้แห้งเป็นเวลา 2 วัน สำหรับส่วนนี้จะมียู่ด้วยกัน 3 ขนาด คือ ใหญ่ (22 นิ้ว) ขนาดกลาง (21 นิ้ว) ขนาดเล็ก (20 นิ้ว)

ภาพที่ 1 การประยุกต์เครื่องมือโดยใช้มีด (ดัดแปลงมาจากมีดกรีดยาง) ไว้ปาดกะโหลก

(2) การทำยอดเทริด ใช้ไม้กระท้อนเพราะเป็นไม้เนื้ออ่อน เหลืองง่าย และหาง่าย ในท้องถิ่น (ในอดีตใช้ไม้จากต้นเทียมแต่เนื่องจากหายากขึ้นจึงเปลี่ยนมาใช้ไม้กระท้อนแทน) หลังจากนั้นนำมาตัดเป็นท่อนๆ ใช้สิ่วแกะเซาะเป็นชั้นๆ ปัจจุบันนี้ใช้เครื่องกลึงตกแต่งส่วนยอดเพื่อให้ได้รูปทรงกลมมนและมีผิวเรียบ (ลักษณะรูปแบบของยอดจะทำตามลูกค้าสั่ง) จากนั้นทำเดือยสามเหลี่ยมเพื่อใช้เป็นตัวยึดติดระหว่างยอดกับกะโหลก (เพดาน) เทริด

ภาพที่ 2 ยอดเทริดที่ทำจากไม้กระทอน

(3) การทำหู ใช้ไม้กระทอน นำมาตัดตกแต่งให้มีลักษณะโค้งงอและเรียวยาว คล้าย

ปีกนก

ภาพที่ 3 หูที่ใช้ประกอบทำเทริด

(4) การทำโครงเทริดโดยใช้ไม้ไผ่สาน ใช้ตอกไผ่สีสุกสานขัดเป็นลายสอง และสานเป็นรูปทรงกระบอกเพื่อใช้ทำโครงเทริด จากนั้นนำมาตัดปลายให้เสมอกัน แล้วนำไปประกอบกับกะโหลก (เพดาน) เทริด ทากาว ตัดแต่งด้านหน้าให้กว้างเพื่อทำหน้าผาก จากนั้นจึงนำส่วนหุ้มมาติด

ภาพที่ 4 โครงเทริดที่ทำด้วยไม้ไผ่

(5) การตกแต่งเพดานเทริด หรือเรียกว่า “เกร็ด” ด้วยหนังวัว ลดหลั่นกันเป็น 3 ชั้น โดยนำหนังวัวมาตัดเป็นลวดลาย แล้วใช้ตะปูตัวเล็กตอกให้เป็นลวดลายอย่างต่อเนื่องบนเพดานเทริดทั้งสี่ชั้น แต่ปัจจุบันใช้พลาสติกแทนหนังวัว เนื่องจากพลาสติกมีความคงทน ซึ่งแตกต่างกับหนังวัวที่อ่อนตัวเมื่อโดนแดดหรือความร้อน

ภาพที่ 5 เกร็ดที่ประยุกต์ที่ทำจากแคลลอนแทนหนังวัว

(6) การทำชันและทาสีเทริด ใช้ชันผสมกับน้ำมันก๊าด เพื่อให้เกิดความเหนียวและเปลี่ยนสีเป็นสีน้ำตาล (ชันหนึ่งถุงสามารถนำมาทาเทริดโนราได้จำนวน 2 ยอด) ใช้พู่กันจุ่มชันที่ผสมแล้วทาโครงไม้ไผ่ให้ทั่วเพื่อปิดรอยसान หลังจากนั้นใช้เชือกไนลอนมาติดเป็นแนวเพื่อไว้ประดับกระจกแก้ว นำชันที่เหลือมาปั้นเป็นรูปนกตกแต่งเกร็ดและโครงเทริดและยอดเทริด ในสมัยโบราณนิยมปั้นนกด้วยมือ แต่ปัจจุบันช่างถ่ายได้พัฒนาทำเข้าไว้สำหรับทำนกเพื่อความสะดวกรวดเร็ว และได้กนกที่มีขนาดเท่ากัน รอนนแห่ง

ภาพที่ 6 เบ้าที่ใช้สำหรับทำกนก

ภาพที่ 7 โครงที่ทำชันเสร็จเรียบร้อยแล้ว

(7) การทาสีในส่วนของเทริดและยอดเทริด ตกแต่งประดับลายในส่วนต่าง ๆ ลงรักปิดทองหรือทาสีทอง ปัจจุบันนิยมใช้สีอะครีลิกทาแทนการปิดทองคำเปลว โดยจะใช้สีอะครีลิกสีทองทาด้านหลังของเกร็ด โครง และหูให้ทั่ว หลังจากนั้นฝังลมหรือตากแดดให้แห้ง ประมาณ 1- 2 วัน (ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ) เพื่อให้สีแห้งสนิทและคงทน หลังจากนั้นทาสีแดงบนกะโหลกและด้านหลังของเกร็ดให้ทั่ว ส่วนยอดเทริดให้ทาสีทองและทาสีแดงเช่นเดียวกับเทริด

ภาพที่ 8 เทริดและยอดเทริดที่ทำทองเสร็จแล้ว

(8) การตกแต่งและทำลวดลาย ใช้กระจกแก้วสีต่างๆ มาตัดเป็นรูปทรงเรขาคณิต เพื่อประดับเทริดให้เกิดความสวยงามตามแนวเชือกไนลอน ส่วนใหญ่นิยมใช้กระจกสีขาว เขียว และแดง เพราะเมื่ออยู่บนเวทีแล้วจะสวยงามกว่ากระจกสีอื่น ส่วนยอดเทริดติดกนกตามชั้นต่างๆ

(9) การติดยอดเทริด สำหรับยอดเทริดอาจประดับลูกแก้ว หรือเหลาไม้เป็นทรงกลม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของโนราที่สั่งทำ การประดับตกแต่งด้วยกระจกแก้วสีต่างๆ เก็บรายละเอียดให้เรียบร้อย เป็นอันเสร็จสมบูรณ์

ภาพที่ 9 เทริดโนราที่ทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว

วิธีและกระบวนการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้อื่น

ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำเทริดโนราของช่างล่าย หนุยก เริ่มแรกเป็นการถ่ายทอดในหมู่เครือญาติ ซึ่งผู้เรียนต้องใช้การสังเกตและฝึกทำด้วยตนเองโดยเริ่มจากการช่วยทำ เพราะการทำเทริดจัดเป็นงานช่างที่ต้องใช้ทักษะช่างบวกกับใจรักจึงจะทำได้ โดยช่างล่ายจะให้คำแนะนำในทุกขั้นตอน พร้อมทั้งแนะนำเครื่องมือต่างๆ ที่ช่างล่ายทำขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนรู้หรือได้รับการถ่ายทอดสามารถนำไปใช้กับงานของตนเองได้ ซึ่งผู้ที่เข้ามาฝึกทำเทริดโนรา เมื่อเริ่มทำได้ชำนาญแล้ว สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพ โดยนำไปปรับใช้และพัฒนาจนเป็นฝีมือที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองได้

คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ คติ ความเชื่อ และคำสอน

ในการทำงาน ช่างล่าย หนุยก จะทำทุกสิ่งทุกขั้นตอนด้วยความตั้งใจ เพราะสิ่งที่ทำจะปรากฏออกมาให้เห็นในงานที่ทำ และทำให้งานนั้นมีคุณค่า ถึงแม้ในสายตาคนอื่นอาจมองไม่เห็นความสวยงามนั้น แต่สำหรับช่างล่ายแล้ว งานทุกชิ้นที่ทำด้วยใจกลับเป็นสิ่งที่มีความค่าและมีความสวยงามในสายตาของตนเอง สำหรับในส่วนของการเชื่อเกี่ยวกับการทำเทริดโนรานั้น เชื่อกันว่า หากไม่ทำตามหลักหรือขนบธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมา อาจไม่เป็นมงคลกับตัวเอง

ช่างล่ายถือได้ว่าควรยึดถือเป็นแบบอย่าง คือ เป็นบุคคลที่มีความสามารถทางด้านการแสดงโนรา และใช้ความสามารถดังกล่าวเป็นมาสร้างอาชีพเสริมได้ เป็นคนที่มีความมุมานะ พยายาม มุ่งมั่น ตั้งใจศึกษาและเรียนรู้การทำสิ่งใหม่ๆ ด้วยตนเอง ทำงานด้วยใจรัก ตลอดจนเป็นครูที่แท้จริง คือ ไม่หวงวิชา เต็มใจสอน ซึ่งได้ชื่อว่า เป็น “ผู้ให้” ที่แท้จริง

บุคคลหรือกลุ่มที่ได้รับการสืบทอด/ถ่ายทอด

บุคคลที่ได้รับการสืบทอดในปัจจุบัน ได้แก่ นางป้อย หนุยก (ภรรยา) นางราตรี หนุยก (บุตรสาว) นายเสริมศักดิ์ เลื่อนจันทร์ และนายพัน เลื่อนจันทร์ (หลานชาย) ซึ่งปัจจุบันนอกจากสืบทอดการทำเทริดโนรามาแล้ว ยังสืบทอดการแสดงโนราในพิธีแก้บน และการประกอบพิธีโนราโรงครู สำหรับบุคคลที่ได้รับการถ่ายทอดโดยเข้ามาเรียนรู้จากนายพัน หนุยก คือนักเรียนในโรงเรียน ชนูปถัมภ์ จังหวัดพัทลุง

รางวัลหรือผลงานที่ได้รับ

ได้รับการคัดเลือก จากสภาวัฒนธรรมอำเภอกงหรา ให้เป็นบุคคลดีเด่น “คนดีศรีกงหรา” ประจำปี พ.ศ. 2545 สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่น (ทำเทริดโนรา)

ภูมิปัญญาการทำเทริดโนราของนายพัน เลื่อนจันทร์

ภาพที่ 10 นายพัน เลื่อนจันทร์

นายพัน เลื่อนจันทร์ หรือที่ศิลปินพื้นบ้านด้านการแสดงโนราในภาคใต้เรียกกันว่า “ช่างพัน” เป็นบุคคลที่มีฝีมือในการทำเทริดได้อย่างประณีต สวยงาม และสร้างเอกลักษณ์ที่เป็นแบบเฉพาะตนให้ปรากฏอยู่บนเทริดโนรา ช่างพัน ได้เรียนรู้และฝึกฝนการทำเทริดโนราเมื่ออายุ 45 ปี โดยฝึกมาจาก ช่างล่าย หนุยก ซึ่งเป็นน้ำ และเป็นศิลปินด้านการแสดงโนรา เดิมช่างพันเคยเป็นศิลปินโนราเล่นในคณะเดียวกันกับช่างล่าย หนุยก และมีโอกาสได้เรียนรู้การทำเทริดโนรากับช่างล่าย

เนื่องจากเห็นช่างล่าอย่างจริงจังจึงเกิดความสนใจ และได้เข้ามาฝึกการทำเทริดกับช่างล่า โดยเริ่มจากเป็นผู้ช่วยทำ จดจำสังเกตไปพร้อมๆ กัน จากการฝึกทำหลายๆ ครั้ง จึงเกิดความชำนาญและฝีมือดีในที่สุด จนสามารถนำมาสู่การเป็นช่างทำเทริดโนราอย่างสมบูรณ์และได้ยึดอาชีพตั้งแต่นั้นมา

ปัจจุบันจะมีโนราจากคณะต่างๆ เข้ามาว่าจ้างช่างพันทำเทริด โดยช่างพันได้พัฒนารูปแบบใหม่ๆ ขึ้น โดยเฉพาะการประดิษฐ์ประดอยลวดลายด้วยกระจกแก้ว และการวาดเขียนลวดลายกนกให้มีความอ่อนช้อยมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการแสดงในปัจจุบัน

สำหรับวัสดุและอุปกรณ์ที่ช่างพันใช้ทำเทริด ประกอบด้วย สิวตอก มีดปาด กะโหลก (กะโหลกโนรา) ซึ่งช่างพันดัดแปลงมาจากมีดกรีดยาง โดยสั่งซื้อจากช่างในชุมชนใกล้เคียง ไม้ หรือ ค้อน สำหรับตอก สว่าน มีดขุด (ดัดแปลงจากมีดกรีดยางที่หักงอแล้ว) บุ้ง หรือ เลื่อยขนาดเล็ก ตะไบ มีดพรว้า สำหรับ ชัดและเกลากะโหลก เพชรตัดกระจก กระจกสีต่างๆ (ซื้อมาจากร้านมณีพาณิชย์ ในตัวเมืองจังหวัดสงขลา) ลูกแก้ว ชัน กาว ไม้ สำหรับรีดชั้น และเหล็ก กรีดชั้น สีอะครีลิค ได้แก่สีทอง สีแดง และสีเขียว น้ำมันผสมเพื่อใช้ผสมสีทองอะครีลิค เชือกไนลอน และแกนลอนน้ำมัน

ภาพที่ 11 เครื่องมือที่ใช้ทำเทริด

ขั้นตอนการทำเทริดโนรา

(1) การทำกะโหลก (เพดานเทริด) ส่วนใหญ่นิยมใช้ไม้ทองเหลืองเนื่องจากเป็นไม้ที่สามารถหาได้ง่ายในชุมชน หรืออาจใช้ไม้ชนิดอื่นตามความต้องการของลูกค้า สิ่งสำคัญในการเลือกไม้สำหรับทำกะโหลกต้องใช้ไม้ที่มีเนื้อแห้ง เพราะเมื่อนำมาเลื่อยด้วยบุ้ง การไถด้วยมีด เกลากะโหลกด้านในเพื่อให้ได้รูปทรง ตลอดจนการถูด้วยกระดาษทรายจะทำได้ง่ายกว่าการใช้เนื้อไม้ที่ชื้นหรือไม้สด ส่วนของกะโหลกจะมีการแกะ ถู และตกแต่ง ให้เป็นลำดับขั้นๆ ประมาณ 3-4 ชั้น

สำหรับขั้นตอนทำลำดับขั้นนี้ ช่างพันเคยคิดพัฒนาที่จะทำให้กะโหลกมีลำดับขั้นสูงขึ้น แต่ทำได้ยาก เนื่องจากต้องใช้วิธีการดุนไม้ด้านในให้มีความลึกซึ่งจะทำได้ยาก ประกอบกับเป็นการสิ้นเปลืองเนื้อไม้ เพราะไม้ 1 ท่อน สามารถนำมาทำกะโหลกได้หลายๆ อัน แต่หากมีโนราทำเทริดที่มีลำดับขั้นสูง (ทำให้เห็นเป็นทรงสูง) ช่างพันจะพัฒนาเทคนิคด้วยการปรับแต่งส่วนของดอกหรือ เรียง เกร็ด (ลายกนกที่ตกแต่งเพดานเทริด) ให้มีขนาดที่สูงขึ้นแทน เพื่อทำให้กะโหลกมีรูปทรงสูงขึ้น

(2) การทำยอดเทริด นิยมใช้ไม้กระทอน ไม้เทียม หรือ ไม้โมก เนื่องจากเป็นไม้ที่มีเนื้อละเอียด เมื่อนำมาเหลาและตกแต่งด้วยมีดพรว้า แล้วใช้สีอันเล็กขุดเจาะส่วนที่มีความโค้ง

เว้า และใช้กระดาษทรายขัดจะทำให้ยอดเทริดมีผิวเนียนเรียบ อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน ช่างทำเทริดโนรานิยมใช้เครื่องกลึงไฟฟ้ามาใช้กลึงยอดเทริด เพื่อความสะดวก รวดเร็ว หากมีโนรามาสั่งทำเทริดหลายยอด ช่างพื้นจะใช้วิธีการส่งให้ช่างที่รับกลึงยอดที่เชื่อถือได้ เพื่อเป็นการลดเวลาในการทำงาน แต่หากมีเวลาช่างพื้นจะทำด้วยตนเอง โดยใช้มือในการทำมากกว่าการอาศัยเครื่องจักร เพราะทำให้งานดูทรงคุณค่าและเป็นงานฝีมือที่แท้จริง

(3) การทำหู นิยมทำด้วยไม้ท่อน (กระท้อน) หรือ ไม้ทัง โดยแกะฉลุลายให้เป็นหูที่เหมือนกันทั้งสองด้าน

(4) การทำโครงเทริด ใช้โครงไม้ไผ่ที่มาสานเป็นรูปทรงกระบอกที่มีขนาดเท่ากับศีรษะของผู้สวม ในการสานโครงนิยมใช้ใผ่สีสุกมาสานขัดเป็นลายสอง เมื่อได้โครงเทริดตามขนาดที่ต้องการแล้วจะนำมาครอบกับกะโหลกเทริด แล้วใช้กาวทา หลังจากนั้นใช้กรรไกรตัดโครงด้านหน้าให้เปิดกว้างมากกว่าด้านหลัง เพื่อโนราสวมแล้วทำให้มองเห็นหน้าผากที่ชัดเจน ซึ่งจะจัดเป็นเทริดที่มีความสวยงาม เมื่อเสร็จขั้นตอนนี้แล้วให้นำหูที่เตรียมไว้มาติดกับโครงเทริดทั้งสองข้าง

(5) การตกแต่งกะโหลก (เพดานเทริด) ด้วยการติดดอก หรือ เกร็ด บนกะโหลก ซึ่งช่างพื้นประยุกต์โดยใช้แกนลอนน้ำมันมาตัดเป็นเกร็ดแทนการใช้หนังวัว เพราะลดต้นทุนการผลิต ทนทาน และสามารถเก็บรักษาได้ง่ายกว่าหนังวัว

ภาพที่ 12 ด้านในของเทริด

(6) การลงชัน นำชัน (ชนิดผง) ผสมกับน้ำมันก๊าด แล้วนำมาทาที่โครงให้ทั่ว โดยส่วนขอบด้านในและด้านบนของกะโหลกจะทาด้วยสีแดง (สีอะคลิลิก) หลังจากนั้นนำไปตากแดดให้แห้ง ซึ่งขั้นตอนนี้ช่างพื้นได้เรียนรู้เทคนิควิธีมาจากโนราเปรม

(7) การทำหนก (กนก) นำชันมาปั้นเป็นกนก โดยใช้นิ้วจับ ตกแต่ง เป็นรูปกนก อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน มีการใช้ใบทำกนกเพื่อความรวดเร็ว

(8) การตกแต่งลวดลายด้วยกระจกแก้ว ซึ่งการตกแต่งลวดลายด้วยกระจกแก้ว ของช่างพื้นจะมีรูปแบบที่แตกต่างจากของช่างทำเทริดคนอื่นๆ โดยช่างพื้นจะตัดแก้วให้มีรูปแบบที่หลากหลาย แต่ยังคงความเป็นเทริดโนราแบบดั้งเดิม และเขียนลวดลายบนกระจก หลังจากนั้นนำกระจกแก้วที่ตัดเสร็จเรียบร้อยแล้วมาตกแต่งเทริด พร้อมกับติดยอดเทริด

ภาพที่ 13 เทริดโนราที่ทำโดยนายพัน เลื่อนจันทร์

วิธีและกระบวนการถ่ายทอดความรู้

ปัจจุบันช่างพันได้ถ่ายทอดความรู้ในการทำเทริดโนราให้แก่บุตรชาย โดยให้ลูกคอยเป็นผู้ช่วย ฝึกลูกสังเกตและทำด้วยตนเอง เหมือนกับวิธีการเดียวกันกับที่ช่างพันได้เรียนรู้มาจากช่างล่าย หนุยยก

คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ คติ ความเชื่อและคำสอน

คุณธรรมที่ช่างพันยึดถือปฏิบัติตลอดมา คือ การให้ความเคารพนับถือครูโนรา และในแนวทางในการทำงานที่ช่างพันได้ปฏิบัติตลอดมา คือ มีความตั้งใจทำงาน และผลิตผลงานดี มีคุณภาพและสวยงาม ในขณะที่ต้องอารมณ์ดี ไม่โกรธและไม่โมโห ซึ่งผลพลอยได้จากการทำเทริดโนรานี้ ช่วยพัฒนาจิตใจให้เป็นคนมีจิตใจดี

สำหรับความเชื่อในส่วนของการทำเทริดนั้น นิยมใช้ไม้รัก ไม้ยอ เป็นส่วนประกอบในการทำเทริด เช่น นำมาทำยอดเทริด เพราะเชื่อว่าจะทำให้คนรักคนหลง มีคนยกย่อง คำว่า ทอง หมายถึงไม้ทองเหลือง คำว่า รัก หมายถึงไม้รัก คำว่า ยอ หมายถึงไม้ยอ” ซึ่งในทางไสยศาสตร์เชื่อว่า ไม้ดังกล่าวจะทำให้ผู้ที่สวมใส่ มีความเป็นสิริมงคล มีเสน่ห์ในทางเมตตามหานิยม

บุคคลหรือกลุ่มที่ได้รับการสืบทอด/ถ่ายทอด

ปัจจุบัน ช่างพันมีลูกชายเป็นผู้ที่สืบทอดภูมิปัญญาการทำเทริดโนรา

กล่าวโดยสรุป ภูมิปัญญาด้านการทำเทริดซึ่งเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านท้องถิ่นได้จัดเป็นภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการยังชีพ ที่ต้องอาศัยการทำงานด้วยใจ ทักษะ ฝีมือ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ การสร้างสรรค์โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตสามารถสร้างงานและรายได้ให้แก่บุคคลหรือชุมชนเจ้าของภูมิปัญญา ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ สืบทอดให้แก่รุ่นลูก รุ่นหลาน ตลอดจนเยาวชนรุ่นหลัง เพื่อให้ “คงอยู่” คู่กับท้องถิ่นได้ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติเพื่อลูกหลานต่อไป